

2.1. Vispārēji novērojumi par iebrāukušajiem migrantiem

Kopējie rādītāji*

1	SE	Zviedrija	88
2	PT	Portugāle	79
3	BE	Beļģija	69
4	NL	Nīderlande	68
5-	FI	Somija	67
	CA	Kanāda	67
7	IT	Itālija	65
8	NO	Norvēģija	64
9	UK	Lielbritānija	63
10	ES	Spānija	61
	ES-15		60
11-	SI	Slovēnija	55
	FR	Francija	55
	LU	Luksemburga	55
	28		55
14-	DE	Vācija	53
	ES-25		53
	IE	Īrija	53
16	CH	Šveice	50
17-	HU	Ungārija	48
	CZ	Čehija	48
19	EE	Igaunija	46
20	LT	Lietuva	45
→ 21-	PL	Polija	44
	DK	Dānija	44
	ES-10		44
23	MT	Malta	41
24-	SK	Slovākija	40
	GR	Grieķija	40
26-	AT	Austrija	39
	CY	Kipra	39
→ 28	LV	Latvija	30

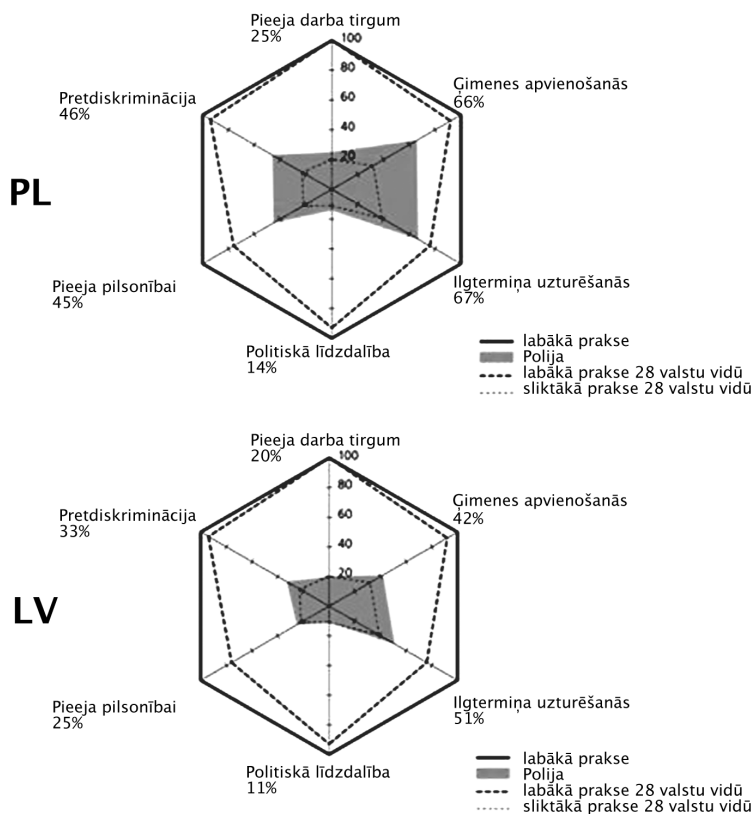
MIPEX rezultāti liecina, ka iebrāucējs migrants no ES nepiederošas valsts Eiropas Savienībā atrastu gan spēcīgus, gan vājus nacionālo politiku ietvarus integrācijas veicināšanai. *"The Times of India"* secinājis, ka dažās valstīs iebrāucējs justos gaidīts, bet no dažām citām labāk būtu "bēgt kā no mēra." Aplūkoto 28 valstu politikas vidēji bija tikai pusceļā uz labāko praksi katrā no sešiem MIPEX politikas virzieniem. Kā Eiropas līmeņa prezentācijā preseī asprātīgi izteicās MPG direktors un vadošais MIPEX autors Jans Nīsens (*Jan Niessen*), "ja es būtu skolotājs, tad nebūtu pilnīgi apmierināts ar savu klasi". Tomēr MIPEX vispārējā klasifikācijas tabula skaidri atklāj atšķirības starp dažādajiem Eiropas reģioniem, kaut arī katrā reģionā ir savi līderi un atpalicēji. Desmit valstu politikas saņēma pietiekami augstu vērtējumu, lai tās vismaz daļēji varētu uzskatīt par labvēlīgām integrācijas veicināšanai: jaunās imigrācijas valstis Vidusjūras rietumu daļā (Itālija, Spānija un Portugāle), Beniluksa valstis (izņemot Luksemburgu, kuras vērtējums bija nedaudz zemāks – 11. vieta), anglofonās valstis (izņemot Īriju, kura bija 14. vietā), kā arī Ziemeļvalstis (izņemot Dāniju – 21. vietā).

Tas, ka priekšgalā atrodas gan jaunās, gan vecās dalībvalstis, norāda, ka sena imigrācijas vēsture (te jādomā par Austriju un Šveici) obligāti negarantē labvēlīgu imigrācijas veicināšanas politiku. Dažas no jaunajām imigrācijas valstīm, piemēram, Portugāle un Spānija, mācījušās no vairāk pieredzējušu Eiropas kolēģu panākumiem un trūkumiem, kā rezultātā strauji reformējušas savu tiesisko ietvaru atbilstoši jaunajām darba tirgus vajadzībām un sociālajai realitātei.

Domājot par "Mācīties uzņemt" mērķi, visbūtiskākais novērojums ir tāds, ka Centrāleiropas un Austrumeiropas valstis neparādās saraksta pirmajā desmitniekā. Turpretim Rietumeiropas valstu, uz kuriem dodas vairums imigrantu no Polijas un Latvijas, integrācijas politikas ir nedaudz labvēlīgākas integrācijas veicināšanai. Višegradas un Baltijas valstis kopumā ir pusceļā uz labāko praksi. No ES-10 valstīm Slovēnija saņēmusi augstāko vērtējumu šajā pusceļa nišā kā 11. no 28 valstīm. Polija ar Dāniju daļa 21. vietu. Slovākijas politikas ietilpst nedaudz nelabvēlīgajās kategorijās, bet Latvija ir vēl zemāk sarakstā – kā pēdējā no 28 valstīm.

* Visu tabulu un diagrammu avots: Niessen, Huddleston, and Citron. Migrant Integration Policy Index, 2007.

Kopējie dati Polijai un Latvijai

2.2. Piekļuve darba tirgum

Vērtējot taisnīgu un vienlīdzīgu piekļuvi darba tirgum visiem, kas nav ES valstu iedzīvotāji, Polija un Latvija ieņem attiecīgi 27. un 28. vietu. Šīs politikas ir izšķiroši svarīgas iebrucējiem, kuri vēl nav pastāvīgie iedzīvotāji un kuriem nepieciešamas vīzas, kas pie zināmiem nosacījumiem jāatjauno. Citas valstis, kurās arī ir līdzīgs, nedaudz nelabvēlīgs vērtējums par politikām attiecībā uz piekļuvi darba tirgum, ir Ungārija, Dānija un Vidusjūras austrumu reģiona valstis (Kipra, Grieķija un Malta). Citādi Centrāleiropas un Austrumeiropas valstu politiku vērtējums ir augstāks par vidējo, un Igaunija izceļas, ierindojoties desmit vadošo valstu, tādu kā Zviedrija, Itālija, Kanāda un Nīderlande, vidū.

Attiecībā uz migrantiem, kas meklē darbu vai iespējas uzlabot savas prasmes, ES dalībvalstis iegūst tikai vidējo novērtējumu salīdzinājumā ar labāko praksi attiecībā uz atbilstību darba tirgum un integrācijas pasākumiem. Pirmā dimensija – atbilstība darba tirgum – pievēršas tam, vai likumi liedz iedzīvotājiem-migrantiem pieņemt darbu noteiktos sektoros. Otrā dimensija – integrācijas

Darba tirgus rādītāji

1	SE	Zviedrija	100
2-	ES	Spānija	90
	PT	Portugāle	90
4	IT	Itālija	85
5	CA	Kanāda	80
6-	CH	Šveice	75
	EE	Igaunija	75
	BE	Beļģija	75
9-	NO	Norvēģija	70
	NL	Nīderlande	70
	FI	Somija	70
	ES-15		64
12-	UK	Lielbritānija	60
	SI	Slovēnija	60
	Visas 28		58
	ES-25		56
14-	SK	Slovākija	55
	LT	Lietuva	55
16-	DE	Vācija	50
	IE	Īrija	50
	FR	Francija	50
	CZ	Čehija	50
	ES-10		45
20-	AT	Austrija	45
	LU	Luksemburga	45
22-	HU	Ungārija	40
	GR	Grieķija	40
	DK	Dānija	40
	CY	Kipra	40
26	MT	Malta	30
→ 27	PL	Polija	25
→ 28	LV	Latvija	20

pasākumi – izvērtē valsts rīcību, palīdzot migrantiem piemēroties valsts darba tirgum un turpmākajām pārmaiņām, kurām mēdz būt daudz lielāka negatīva ietekme uz ārzemniekiem, līdzīgi kā citām neaizsargātām sabiedrības grupām. Pat visieklājošākajos darba tirgos migrants tik un tā var sastapties ar nozīmīgiem šķēršļiem, piemērojoties mītnes zemes valodai un mainīgajām nodarbinātības vajadzībām. Pasākumi integrācijai darba tirgū, kā arī piekļuve arodapmācībai un mācību stipendijām, var izrādīties izšķiroši svarīgi visu iedzīvotāju-migrantu kategoriju profesionālai attīstībai, īpaši tiem migrantiem, kas iebrukuši ģimeņu apvienošanās rezultātā, atzīti par bēgļiem, kā arī studentiem, kas migrē nevis nodarbinātības, bet citu apsvērumu vadīti.

Latvijai un Polijai ir otrs zemākais vērtējums 25 ES dalībvalstu vidū, tās apsteidz tikai Franciju. Iemesls ir dažādie ierobežojumi, kas daudzos sektoros noteikti ES nepiederošo valstu pilsoņiem, lai tie varētu strādāt vai kļūt par pašnodarbinātām personām. Tiesiskie šķēršļi migrantu atbilstībai nodarbinātības nosacījumiem ir vājā joma visā Centrāleiropā un Austrumeiropā, tas saistās ar izslēgšanu no plaša sektoru loka, pamatojoties uz tiesisko statusu un valodas zināšanu prasībām.

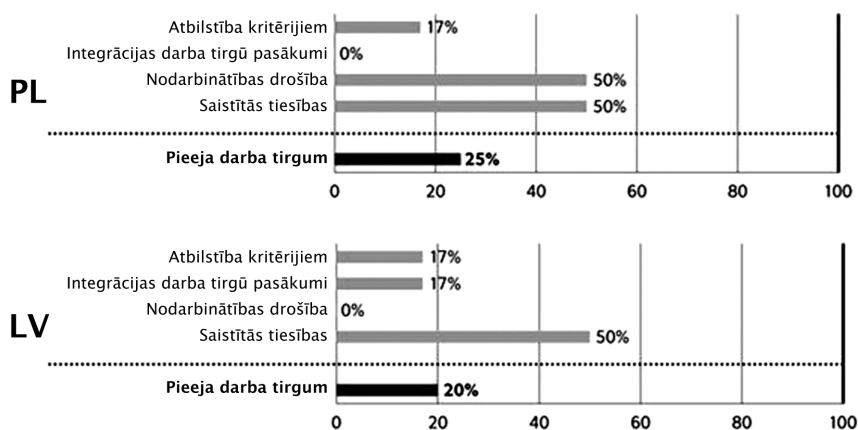
Interesanti, ka šādas barjeras pašnodarbinātības ziņā nav tik izteiktas, piemēram, Čehijas Republikā un Lietuvā. Reģiona ietvaros nosacījumu elastība attiecībā uz migrantu uzņēmējdarbību ir dažāda.

Vēl viena abu valstu vājā joma ir saistīta ar darba tirgus integrēšanas pasākumu nosacījumiem, šajā ziņā Centrāleiropa un Austrumeiropa būtiski atpaliek no Rietumeiropas. *MIPEX* pētījumā atzīmēts, ka reģionā trūkst vispārēju nacionālā līmeņa pasākumu, lai uzlabotu, piemēram, iedzīvotāju migrantu piemērotību darba tirgum, veicinātu arodapmācību, kā arī sekmētu valodas apguvi, pamatojoties uz profesiju.

Kopumā ES dalībvalstīm ir labāki rezultāti to migrantu nodarbinātības drošības un tiesību aizsardzībā, kuri atraduši darbu. Latvija un Polija neseko ES dalībvalstu lielākajā daļā vērojamai tendencei. Atšķirībā no vairuma citu ES dalībvalstu (ieskaitot citas Baltijas un Višegradas valstis) Latvijā un Polijā stingrie administratīvie kritēriji neļauj migrantiem, kuri zaudējuši darbu, īslaicīgi palikt valstī un meklēt citu darbu. Strādnieki-migranti, kas nav pastāvīgi iedzīvotāji, nevar nomainīt darbu vai statusu, neizbraucot no valsts un nepieprasot jaunu darba atļauju, viņi potenciāli ir saistīti ar savu darba devēju. Polija saņēmusi augstāku novērtējumu statusa drošības ziņā, jo iedzīvotāji-migranti principā var atjaunot visas darba atļaujas, izņemot sezonālās.

Neraugoties uz to, iedzīvotājiem–migrantiem abās valstīs ir vienlīdzīga piekļuve arodbiedrībām un ar darbu saistītu lēmumu pieņemšanas institūcijām, kad viņi ieguvuši darbu – tāpat kā tas ir visās aplūkotajās valstīs, izņemot Franciju. Protais, attiecībā uz dažām dalībvalstīm būtu nepieciešami konkrētāki pētījumi par to, cik šī piekļuve ir efektīva, kāda ir arodbiedrību ietekme, kā arī par divdomeģiem ierobežojumiem attiecībā uz politisko līdzdalību.

Darba tirgus rādītāji Polijā un Latvijā

0 – izteikti nelabvēlīgi; 1–20 – nelabvēlīgi; 21–40 – drīzāk nelabvēlīgi; 41–59 – pusceļā uz labo praksi; 60–79 – drīzāk labvēlīgi; 80–99 – labvēlīgi; 100 – labā prakse.*

Prakse:

- Astonās no 28 aplūkotajām valstīm, ieskaitot Kanādu, Igauniju, Zviedriju un Vidusjūras rietumu reģiona valstis, pret iedzīvotāju–migrantu ir labvēlīga taisnīga un vienlīdzīga attieksme darba tirgū. Šajās valstīs migrants var likumīgi pieņemt darbu visos darba tirgus sektoros, ieskaitot publisko, izņemot gadījumus, kad viņam būtu jāsteno valsts vara. Attiecībā uz migrantiem uzņēmējiem svarīgākā ir ideja; migranti, kuriem ir finansiāli “dzīvotspējīgs” biznesa plāns, var kļūst par pašnodarbinātajiem;
- Kad iedzīvotājs–migrants Zviedrijā, neatkarīgi no pamatojuma, iegūst atļauju vismaz uz vienu gadu un tiek ielauts nacionālajā reģistrā, likumdošana viņam dod vienlīdzīgu piekļuves nodarbinātībai un pašnodarbinātībai. Šāda piekļuve garantēta arī Slovēnijā, ja bezdarbnieku reģistrā nav atrodams atbilstošs pilsonis. Čehijas Republikā piekļuve pašnodarbinātībai pamatojas tikai uz komercdarbības licences izsniegšanu – migrantiem tāpat kā Čehijas pilsoņiem;

* Visu diagrammu datu skaidrojums.